נספח א' – הקדמת ר' יוסף חמיץ לס' אור השכל של אבולעפיה

כפי שראינו לעיל, התעניין ר' יוסף חמיץ בספריו של אבולעפיה ואף ליקט מהם ליקוטים. עדות נוספת להתעניינות זו היא ההקדמה שהקדים לס' אור השכל, הקדמה שנמצאת בכ"י ירושלים 3009 '8 דף ב1–א1 [207]. זוהי עדות יחידה במינה, היות והיא מנסה לבטל את ההערכות השליליות על תורתו של אבולעפיה, הערכות שהסתמכו על אישים נכבדים כגון הרשב"א ור' יהודה חייט. מבחינה זו אנו עדים לריהביליטציה של אבולעפיה, שנעשתה בהתלהטות רבה בידי שבתאי דווקא.

"הקדמת המלקט. טוב שוקק על ארי נוהם (משלי כ"ח 15) וכך פתח דבריו באמונה. זה הספר. מצאתיו להון רב חבקהו ותשכילהו כי יאיר עיני שכלך אם בעל נפש אתה. ס' אור השכל.

זה הספר הוא חבור נפלא. מאיש מלא כל חכמה מדע. ועד הנבואה נגע. ובכל שמו נודע. גם כי אחריו שאגו כפירים. כמנהג העוברים עכ"ז תראה כי פיו פתחה בחכמה(!) האל נשגבה וכל דבריו אמונה ואל תביט אחרי המתנשאים עליו כי אין לגמור על ספריו את ההלל הלא תראה בכתבי האר"י זלה"ה כי אחרי דבריו אין לנסות כי דבר עליו בתורת המדינות כדת וכהלכה ואל תטה לבך לדברי החיט [208] הזה כי כשמן כרזה דבר עליו דברי הבל גם כי סמך על הרשב"א ז"ל [209] כי הוא אילן גדול בפסקי הלכה ג"כ אין לאחרים כמהו פה בגד המדברים סוד ה' וגם שגם הוא בגבורים עדר עדר לבדו והדבורים עתיקי' והלא תראה בחבוריו [210] שאבה ה' בידו כתב התנצלות מהרב המחבר הספר הזה שכתב התנצלות הוא בעצמו לר' יהודה המכונה שלמון ז"ל ואמנם כתבתי גם זאת האגרת השנית להודיע לכם אחי כי מה שחשב הרב ר' שלמה בן אדרת על ענייני או על מה ששמע היה הבל ורוח וכו' עוד שם ראיתי שהיה מן הדין עלי לעבות לו על דבריו להודיע לך ולדומי' לך שהדברים שחשב או ששמע הם הבל ורוח. ראה איך הוא ז"ל התנצל ממה שבפניו העידו שקר ותראה איך סמכו על קני גוהו הרודפים אחריו. והנה הקדש האר"י זלה"ה כתב בכתביו וז"ל [211] בעולם האצילות ובחזרתם למעלה נתגלגלו כל הספירות שהיו בכח בתוך הכתר ויצאו לפועל והיו נכרות ורשומות תוך הכתר בעגול ובזה צדקו הקדמוני' האומרים שהספירות הם בעגול הייני בזמן הנזכר וכמו שדרך ר' אברם אבולעפי' ז"ל ב"ר בספר הגלגל. ראה א"כ איך העיד עליו לטוב הפך עדות החיט בהקדמתו למערכת האלקות שלו. ואצלי הדבר הוא כי רבים לא

ירדו לסוף דעתו כי גם על מה שצעקו עליו על הספר הנקרא מורה המורה ודבריו מבהלי׳ שפער(!) עליו על פירושו ראה תראה גם בחבורי זה אשר לקטתי מי הוא השוטה ותבין ג״כ כי כל דבריו אמת וגם שתראה שהוא ז״ל הביא הרבה גמטריאות תחזה בעיניך כי תחלה הם מיוסדים על האמת או מורגשת או מושכלת או מקובלת והרמז הוא למשכילי׳ בלבד כי כל התורה כולה שמותיו של הקב״ה הם ועליו לב החכם יען מן השמי׳ והדברים המכחשי׳ האמת כולם עדות שקר מעידים זוממי׳ ואיני נכנס ח״ו בין ההרים הגדולים אבל העצה היא כי צריך לקרות בספריו אלה פעמי׳ ושלש ואל תדינהו עד סוף עיוניו(!) בכולם,

כי אצלי אז תשכיל האמת כמה שהיא ואם תעיין הטב תגמור עליו את ההלל הגדול כי יביאך בהדרי סודות האלקי׳ ביושר ובתמי׳ וכל מגמתו לכבוד(!) את ה׳ ולקדש שמו המהולל בגוים, ואם ראה תראה בו לשון מדברת גדולות גם ראה כי גם ישעיהו הנביא אמר על עצמו ה׳ אלקי׳ נתן לי לשון למודים ולא לגאוה ח״ו יען כי ידיעת ה׳ בפרט בזמן הנמצא מי שלי(!) קנא וזעם ועברה מאסף כל המחנות נגד האמת הוא הדוחק לענות הדברים כמו שהם ובמקו׳ שיש חלול ה׳ אין חולקי׳ כבוד לרב ובפרט מי שחישב שהעושר תלוי בלימודו והדרגה כדי שה׳ יגללו מה שלא יוכל להשיק בדרך עיונו ולכן מי שלא הגיע למדרגתו מבקש להעמיד הדברים כפי שכלו על המבוכה כדי שלא יתבאר הדבר ממי שהישיג האמת כמה שהיא אבל כולם לשם שמי׳ נתכונו ועליהם אין /1ב/ וראה תראה בקיבוצי זה כי אנה ה׳ לידי הרבה מחיבוריו הנפלאי׳ ואולי דרך נס וממקומו׳ מפוזרים ומחלקי׳ רחוקי׳ ובפרט ספר הגלגל שחוזר בעולם ומעידו ותראה שכל מעשה ידיו אמונה והאלקי׳ הבין דרכה לפניך כי ידוע תדע ממנו כי ה׳ הוא האלקי׳ בשמי׳ ממעלה כידוע(!) אמיתית ובארץ מתחת תכיר מעשה ידיו כי הוא יהיה לך למורה ללוותך מן העולם הזה לעולם הבא ולהנחילך נחלה בלא מצרים ואם אתה קורא תעניק(!) בו תוציא ממנו מיץ ותזכה גם את יוסף חמיץ״,

207. נוסח ההקדמה הוא משובש בכמה מקומות.

208. הכוונה לדברי ר' יהודה חייט בהקדמה לס' מנחת יהודה, ס' מערכת האלהות ג' ע"ב.

209. הכוונה לשו"ת רשב"א סימן תקמ"ח.

210. ר' יוסף חמיץ מביא דברים מהאגרת וזאת ליהודה, עמ' 18 ועמ' 19. המובאה מעמ' 19 מכילה משפט שאיננו בדפוס אך מופיע בכתבי-יד.

211. לא מצאתי את מקור המובאה. הדברים שמובאים כאן בשם האר"י תואמים את תורתו בקשר לעיגולים ויושר אך קשה להניח שהאר"י קרא דברים דומים בכתבי אבולעפיה. גם מהותו של ס' הגלגל, המיוחס כאן לאבולעפיה איננה ברורה.